

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ У СФЕРІ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 342.951:374(477)

Р. В. ШАПОВАЛ,

доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

В. Ю. ЛУНІНА,

директор Комунального закладу «Харківський центр дослідницько-експериментальної діяльності “Будинок учителя” Харківської обласної ради»

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано основні нормативно-правові акти України, якими регламентується розвиток професійно-творчого потенціалу вчителів у закладах післядипломної освіти. Виявлено прогалини в законодавстві стосовно функціонування системи післядипломної освіти. Професійний розвиток учителів розглянуто в контексті диференційованого підходу, що відповідає загальним тенденціям післядипломної підготовки в європейських країнах.

Ключові слова: адміністративне право, законодавство про освіту, адміністративно-правове регулювання освітньої діяльності, післядипломна педагогічна освіта, професійно-творчий потенціал, диференційований підхід.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. На початку XXI ст. освіта розглядається як провідний фактор соціального й економічного прогресу. У Меморандумі неперервної освіти Європейського Союзу [1], який було прийнято у 2000 р., проголошено, що успішний перехід до соціуму та економіки, заснованих на знанні, має супроводжуватися процесом неперервної освіти – навчання протягом життя (lifelong learning). Це зумовлюється усвідомленням того, що найважливішою цінністю та основним капіталом суспільства є людина, здатна до пошуку й освоєння нових знань, прийняття обґрунтованих

і нестандартних рішень, тобто така, яка володіє значним професійно-творчим потенціалом.

В останні роки в Україні проведено значну роботу щодо реформування освітнього законодавства, у тому числі – у сфері вищої та післядипломної освіти. Проте досі недостатньо врегульовано правові засади розвитку професійного та творчого потенціалу вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти та управління цим процесом.

Метою статті є визначення та обґрунтування адміністративно-правових аспектів розвитку професійно-творчого потенціалу вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Законодавче врегулювання низки питань щодо функціонування системи післядипломної педагогічної освіти в Україні розглядається вітчизняними науковцями у взаємозв'язку з важливою роллю навчання протягом життя у формуванні особистості громадянина та розбудові сучасного правового суспільства.

Ідеологію формування правового поля освіти запропоновано В. Андрущенком, А. Гуржієм, В. Литвином та ін. Концептуальні шляхи випереджального розвитку освіти і науки та безперервного професійного розвитку й саморозвитку людини є предметом наукового пошуку у працях Т. Десятова, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, С. Ніколаєнка, О. Чернишова, присвячених сучасному стану теорії та практики освіти.

Нормативно-правове забезпечення державного управління освітою в Україні проаналізовано в дослідженнях Г. Артюшина, Б. Дерев'янка, О. Любчук, Л. Тарусової, Р. Шаповала [2]. Провідні тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах трансформації соціуму та євроінтеграційних процесів досліджено в роботах А. Лавренчука, В. Мельник, В. Олійника, С. Чернишової. Теоретичні та практичні аспекти підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти висвітлено М. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльніковою, Н. Клокар [3], А. Кузьмінським, Т. Лукіною, В. Масловим, Л. Покроєвою, Н. Протасовою, Т. Сорочан та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне українське законодавство про освіту перебуває в межах адміністративно-правового регулювання освітньої діяльності та має комплексний характер, оскільки включає в себе також норми інших галузей законодавства. Правові засади функціонування системи післядипломної педагогічної освіти в Україні представлені низкою нормативних документів, які відображають роль права у здійсненні різноманітних функцій держави та покликані забезпечити законодавчі підстави для правового врегулювання відносин у сфері освіти, що впливають безпосередньо з права людини на освіту.

Право кожної людини на освіту закріплено у ст. 53 Конституції України. Статтею 6 Закону України «Про освіту» [4] серед основних принципів освіти проголошено, у тому числі, доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою, рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку, безперервність і різноманітність освіти.

У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») зазначено, що держава має створити умови для задоволення освітніх і професійних потреб громадян, надання кожному можливостей

постійно вдосконалювати свою освіту, підвищувати професійний рівень. У п. 1 ст. 57 Закону України «Про освіту» йдеться про державні гарантії педагогічним працівникам, зокрема стосовно підвищення їхньої кваліфікації не рідше одного разу на п'ять років. Стаття 37 Закону України «Про загальну середню освіту» відносить організацію підвищення кваліфікації педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, а також Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі загальної середньої освіти в межах їхньої компетенції [5]. Тим самим конкретизується обов'язок держави забезпечувати підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, наступність і безперервність освіти, проголошений також у п. 3 Національної доктрини розвитку освіти [6].

Статтею 29 Закону «Про освіту» післядипломну освіту віднесено до структури освіти України, а у ст. 47 подано визначення цього поняття: «післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її знань, умінь і навичок на основі здобутої раніше вищої освіти (спеціальності) або професійно-технічної освіти (професії) та практичного досвіду» [4]. До видів післядипломної освіти включено, у тому числі, підвищення кваліфікації, яке передбачає підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань. Таким чином, післядипломна освіта створює умови для безперервності та наступності освіти.

На жаль, наразі в Україні відсутній окремий нормативний акт, який урахував би специфіку цієї структурної ланки освіти, визначав би особливості організації навчального процесу, його правові засади та основи методичної роботи в закладі післядипломної освіти тощо.

Новим Законом України «Про вищу освіту» післядипломна освіта трактується як різновид вищої освіти і прирівнюється до неї у визначеннях ключових понять. Так, у п. 1 ст. 1 зазначеного Закону подається визначення вищого навчального закладу як окремого виду установи, який, зокрема, «забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей». У зазначеному пункті наведено також дефініцію освітньої ді-

яльності як діяльності вищих навчальних закладів, що «провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти», та подано тлумачення терміна «спеціалізація» як складової спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти [7].

Такі епізодичні згадки про післядипломну освіту в зазначеному Законі не можуть вважатися спробою нормативного врегулювання функціонування системи післядипломної освіти й пов'язані, насамперед, з тим, що ст. 48 Закону України «Про освіту» підрозділи вищих навчальних закладів (філіали, факультети, відділення та ін.) віднесено до закладів післядипломної освіти [4].

Проблемним питанням залишається також відсутність Державного стандарту післядипломної педагогічної освіти, що суперечить, зокрема, п. 15 Національної доктрини розвитку освіти, де зазначено: «Якість освіти визначається на основі державних стандартів освіти та оцінки громадськістю освітніх послуг», та пп. 17 і 29 цього ж документа [6], у яких говориться, що безперервність освіти забезпечується шляхом оптимізації системи перепідготовки працівників і підвищення їхньої кваліфікації, модернізації системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів, розроблення яких гарантується державою. Удосконалення нормативно-правового забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти, розроблення стандартів післядипломної педагогічної освіти є пріоритетним завданням національної системи освіти, проголошеним у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

На сьогоднішній день із метою усунення суттєвої прогалини в законодавстві про освіту фахівцями розроблено проект Закону України «Про післядипломну освіту» та проект Положення про післядипломну освіту у сфері вищої освіти, якими чітко визначено сутність, мету, різновиди, форми післядипломної освіти, суб'єкти освітнього процесу й навчальні заклади цієї ланки освіти, регламентовано вибір форм організації навчального процесу та видів навчальних занять тощо.

Законотворча діяльність щодо створення окремого нормативного акта, який забезпечить урегулювання функціонування системи післядипломної педагогічної освіти, відповідає основним принципам побудови сучасного європейського суспільства на теренах нашої держави після підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з ін-

шої сторони [8]. Входження України до міжнародного освітнього простору, комплексність і широта завдань, котрі постали перед вітчизняними фахівцями в галузі післядипломної педагогічної освіти, зумовлюють розгляд перспектив її розвитку з урахуванням зарубіжного досвіду організації системи підвищення кваліфікації вчителів та адаптації сучасного законодавства до норм ЄС.

Досвід більшості розвинених країн Європи свідчить, що серед типів закладів підвищення кваліфікації поширеними є центри підвищення кваліфікації, вищі навчальні заклади, об'єднання вчителів, школи, заклади освіти дорослих. У спеціалізованих закладах освіти дорослих підвищують кваліфікацію педагоги Австрії, Великобританії, Угорщини, Німеччини, Голландії, Фінляндії, Чехії.

Н. Постригач [9] та Н. Джемілева [10] зазначають, що підвищення кваліфікації вчителів у різних країнах здійснюється диференційовано: початкова освіта для учителів-початківців, переважно в заочній або дистанційній формах; початкова освіта для досвідчених, але не кваліфікованих учителів із великим стажем роботи у школі; додаткова педагогічна освіта для дипломованих спеціалістів, котрі не мають педагогічного досвіду, у формі стажування у школі й додаткових курсів; подальша освіта для кваліфікованих педагогів, котрі мають відповідну педагогічну освіту й досвід роботи. У Ліхтенштейні вчителям, які не досягли пенсійного віку та мають стаж роботи в державних освітніх установах не менше 10 років (із них безперервного стажу – 5 років), пропонується інтенсивна перепідготовка з метою професійного розвитку, передусім у галузі дидактики і методики предмету. Навчання триває 5–20 тижнів, залежно від навантаження за останні 5 років.

Зміст програм професійного розвитку учителів в ЄС має різнобічний, розширений характер. При цьому вчителі-новатори потребують не організації свого професійного розвитку, а підтримки (технічної, адміністративної, колегіальної тощо). Їхня рефлексивна практика власного пошуку ефективних шляхів інтеграції новітніх технологій у процес викладання стає формою професійного розвитку.

Дослідники [9; 10] виокремлюють загальні функції підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у європейських країнах: адаптаційну, яка полягає у спрямованості підготовки вчителів на адаптацію до сучасних освітніх ситуацій, приведення у відповідність їхніх знань і вмінь та соціально-педагогічних вимог; компенсаторну, що передбачає ліквідування прогалин у підготовці педагога, які виникли в ході практичної діяльності або під час отримання базової педагогічної освіти; інноваційну, котра відбиває необхідність

адаптації психолого-педагогічної підготовки вчителя до результатів науково-технічного прогресу, мотивує його на творчий пошук у своїй професії.

Г. Козловська [11] підкреслює, що безперервна освіта в Європі спирається на розвиток окремих людей та повсюдне забезпечення цього розвитку за рахунок зняття вікових, соціальних і організаційних обмежень. Метою навчання протягом життя є надання кожному індивідуві проблемної області та сфери діяльності, необхідної для розвитку його ініціативи та формування його самостійного судження.

Дослідження науковців свідчать про важливу роль диференційованого підходу до професійного розвитку педагогів у системах післядипломної освіти європейських країн як ланки неперервної освіти (так звана формальна освіта).

Т. Ковбасюк вбачає в диференційованому підході до освіти дорослих засіб підвищення якості післядипломної педагогічної освіти, умову створення цілісної безперервної системи постійного науково-методичного супроводу підтримки професійного розвитку педагога, запровадження таких форм роботи, які спонукають педагога до творчості, пошуку, самоосвіти, самовдосконалення [12]. Поступовий розвиток особистості, яка навчається, на основі вдосконалення своєї професійної діяльності можливий лише за умови, що педагогічні працівники будуть включені до постійного самоаналізу результатів власної діяльності, а також порівняння цих результатів із вимогами сучасних досягнень науки, соціального та професійного досвіду [13]. Диференційований підхід допомагає суб'єкту навчання швидше адаптуватися до соціальних вимог дійсності та реалізувати його професійний, особистісний і творчий потенціал.

В Україні важливість розвитку професійного і творчого потенціалу педагогів простежується в ряді документів, а застосування диференційованого підходу до зазначеного процесу впливає з низки нормативних актів.

Стаття 3 Закону України «Про освіту» регламентує, що право громадян України на освіту забезпечується, зокрема, створенням умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина. Статтею 51 цього Закону до прав слухачів та інших суб'єктів навчання віднесено, у тому числі, вибір навчального закладу, форми навчання, освітньо-професійних та індивідуальних програм. Це дає можливість вчителю створити власну освітню траєкторію, виходячи з актуального та прогнозованого рівнів його професійно-творчого потенціалу.

У розділі «Учасники навчально-виховного процесу» зазначеного нормативного акта [4] конкретизовано права педагогічних працівників – вільний

вибір форм, методів, засобів навчання, виявлення педагогічної ініціативи; підвищення кваліфікації, перепідготовка, вільний вибір змісту, програм, форм навчання, навчальних закладів, установ та організацій, що здійснюють підвищення кваліфікації і перепідготовку тощо (п. 1 ст. 55), а також перелічено їхні обов'язки, серед яких – обов'язок постійно підвищувати професійний рівень, власну педагогічну майстерність (ст. 56). У п. 17 Національної доктрини розвитку освіти знаходимо положення про те, що безперервність освіти реалізується, зокрема, шляхом організації навчання відповідно до потреб особистості на базі закладів післядипломної освіти [6]. Галузевою концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти проголошено, що післядипломна педагогічна освіта здійснюється за багатоваріантними, різнорівневими освітніми програмами та проектами, які враховують наявний професійний досвід працівника.

Такі законодавчі норми дають підстави для адміністративно-правового регулювання всіх видів підвищення кваліфікації педагогів в умовах диференційованого підходу, розроблення варіативних навчальних програм та організаційних форм навчання в системі післядипломної освіти.

Оскільки розвиток професійного потенціалу педагогів відбувається в індивідуальному темпі для кожного вчителя, то організація цього процесу в закладі післядипломної освіти теж має базуватися на засадах диференціації, що враховано українським законодавством. При цьому такі шляхи підвищення кваліфікації вчителів, як участь у професійних конкурсах, підготовка переможців учнівських змагань також є предметом нашої уваги, оскільки на сьогодні науково-методичний та організаційний супровід обласних турів різноманітних конкурсів всеукраїнського і міжнародного рівнів віднесено до кола повноважень закладів післядипломної освіти.

Відповідно до п. 4.7 Типового положення про атестацію педагогічних працівників дозволяється здійснення атестації без додержання послідовності в присвоєнні кваліфікаційних категорій та строку проведення позачергової атестації для тих педагогів, які в міжатестаційний період підготували переможців всеукраїнських етапів учнівських олімпіад з базових навчальних предметів, всеукраїнських або міжнародних спортивних змагань, всеукраїнського конкурсозахисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук, а також для тих педагогів, які стали переможцями або лауреатами всеукраїнських конкурсів фахової майстерності, якщо їхня діяльність за профілем збігається з наявним науковим ступенем, ученим (почесним) званням.

Пунктом 3.28 зазначеного нормативного акта [14] регламентовано проведення атестації без попереднього проходження підвищення кваліфікації для тих педагогів, яким у міжатестаційний період присуджено наукові ступені або присвоєно вчені звання, якщо їхня діяльність за профілем збігається з присудженим науковим ступенем або присвоєним вченим званням.

Таким чином, створено можливості для врахування індивідуальних професійних досягнень кожного педагога й запобігання формальному, зрівнювальному підходу до оцінювання роботи вчителів, які по-різному ставляться до розвитку власного професійного і творчого потенціалу.

Слід зазначити, що законодавством передбачено систему морального та матеріального заохочення педагогів, які приділяють значну увагу розвитку професійної майстерності в ході здійснення професійної діяльності.

У нормативних актах [14] визначено такі шляхи стимулювання вчителів, як нагородження кращих педагогів відомчими заохочувальними відзнаками Міністерства освіти і науки України, присвоєння почесних звань тощо.

Документами, що регламентують механізми обчислення заробітної плати працівників освіти [15], до компетенції керівників навчальних закладів віднесено можливість підвищення ставок заробітної плати та посадових окладів, преміювання, встановлення надбавок і доплат тим педагогам, які постійно підвищують свій професійний рівень і прагнуть досягти вершин педагогічної майстерності. При цьому в разі погіршення якості роботи надбавки за високі досягнення у праці зменшуються або скасовуються.

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Сучасне суспільство визнає

освітню галузь однією з найбільш важливих галузей людської діяльності, від спрямованості та ефективності якої залежать перспективи розвитку не лише окремих країн, але й цивілізації в цілому.

Серед нормативно-правових джерел, що регулюють засади освітньої діяльності в закладах післядипломної освіти, основними є Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти, у яких зазначено основні орієнтири подальшої розбудови системи післядипломної освіти в державі, окреслено права та обов'язки суб'єктів навчання, визначено способи отримання післядипломної освіти.

На сьогодні в державі відсутній окремий закон або галузевий адміністративно-правовий акт, який чітко визначав би особливості функціонування системи післядипломної педагогічної освіти. На стадії громадського обговорення перебувають проект Закону України «Про післядипломну освіту» та проект Положення про післядипломну освіту у сфері вищої освіти. Серед першочергових завдань для фахівців є розроблення Державного стандарту післядипломної педагогічної освіти та прийняття нової редакції закону «Про загальну середню освіту».

Подальшого уточнення та вдосконалення потребують правові засади оцінювання сформованості професійно-творчого потенціалу вчителів під час підвищення кваліфікації в закладі післядипломної освіти та правове забезпечення, що буде відповідати адаптації до європейських освітніх стандартів згідно з сучасними викликами суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Меморандум неперервної освіти Європейського Союзу (A Memorandum on Lifelong Learning) [Електронний ресурс]. – Лісабон, 2000. – Режим доступу: www.znание.org/docs/memorandum.html.
2. Шаповал Р. В. Адміністративно-правове регулювання освітньої діяльності в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Р. В. Шаповал ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2011. – 372 арк.
3. Клокар Н. І. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу : монографія / Н. І. Клокар ; Ун-т менеджменту освіти НАПН України. – К., 2010. – 528 с.
4. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 23.05.1991 № 1060-XII (зі змінами) . – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page1>.
5. Про загальну середню освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 13.05.1999 № 651-XIV (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page>.
6. Про Національну доктрину розвитку освіти [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
7. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page1>.

8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820.
9. Постригач Н. О. Підвищення кваліфікації учителів у європейському регіоні: проблеми, перспективи / Н. О. Постригач // Психолого-педагогічні науки. – 2013. – №3. – С. 55–60.
10. Джемилева Н. Н. Сравнительный анализ повышения квалификации учителей за рубежом [Електронний ресурс] / Н. Н. Джемилева // Ярослав. пед. вестн. – 2011. – № 1. – Т. II (Психолого-педагогические науки). – Режим доступу: http://vestnik.yspu.org/releases/2011_1pp/46.pdf.
11. Козловська Г. В. Безперервна освіта в Європі та Україні : Соціологічний аналіз / Г. В. Козловська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – С. 13–20. – (Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління).
12. Ковбасюк Т. Підвищення кваліфікації як складова безперервної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / Т. Ковбасюк, О. Лютко // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.2. – С. 105–108. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_1.2_28.pdf.
13. Олексін Ю. Удосконалення професійного розвитку слухачів курсів у контексті нових форм і методів освіти дорослих / Ю. Олексін, З. Філіппова // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журн. / засн. Рівнен. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2014. – №2. – 249 с.
14. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників [Електронний ресурс] : Наказ М-ва освіти і науки України від 06.10.2010 №930 (зі змінами) / М-во освіти і науки України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10>.
15. Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 №557 (зі змінами) / М-во освіти і науки України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>.

REFERENCES

1. *Memorandum neperervnoi osvity Yevropeiskoho Soiuzu* (A Memorandum on Lifelong Learning) (Memorandum of Lifelong Learning of the European Union) Elektronnyi resurs, Lisabon, 2000., Rezhym dostupu: www.znanie.org/docs/memorandum.html.
2. Shapoval R. V. *Administrativno-pravove rehulivannia osvithoi diialnosti v Ukraini* (Administrative and Legal Regulation of Educational Activity in Ukraine) dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07, Shapoval R. V. ; Khark. nats. un-t vnutr. sprav, Kh., 2011, 372 ark.
3. Klokar N. I. *Pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh pislidyplomnoi osvity rehionu na zasadakh dyferentsiiovanoho pidkhodu* (Qualification Teaching Staff in Terms of Postgraduate Education in the Region on the Basis of a Differentiated Approach) monohrafiia, N. I. Klokar, Universtyet menedzhmentu osvity NAPN Ukrainy, K., 2010, 528 p.
4. *Pro osvitu* (On Education), Zakon Ukrainy vid 23.05.1991 No 1060-XII (zi zminamy) Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page1>.
5. *Pro zahalnu seredniu osvitu* (On General Secondary Education), Zakon Ukrainy vid 13.05.1999 No 651-XIV (zi zminamy) [Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page>].
6. *Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity* (On National Doctrine of Education), Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 No 347/2002 Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
7. *Pro vyshchu osvitu* (On Higher Education), Zakon Ukrainy vid 01.07.2014No 1556-VII (zi zminamy) Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page1>.
8. *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamychnamy, z inshoi storony*, (Agreement on Association Between Ukraine, on the one Hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other Hand) vid 27 chervnia 2014, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820.
9. Postryhach N. O. *Pidvyshchennia kvalifikatsii uchiteliv u yevropeiskomu rehioni: problemy, perspektyvy* (Professional Development of Teachers in the European Region: Problems and Prospects), N. O. Postryhach, *Psykholoho-pedahohichni nauky*, 2013, No 3, pp. 55–60.
10. Dzhemileva N. N. *Sravnitelnyiy analiz povysheniya kvalifikatsii uchiteley za rubezhom* (Comparative Analysis Increase Teacher Qualifications Abroad) Elektronnyi resurs, N. N. Dzhemileva, Yaroslavskiy pedagogicheskii vestnik, 2011, No 1, T. II (Psikhologo-pedagogicheskie nauki), Rezhym dostupu: http://vestnik.yspu.org/releases/2011_1pp/46.pdf.

11. Kozlovska H. V. *Bezperervna osvita v Yevropi ta Ukraini : Sotsiologichnyi analiz* (Continuing Education in Europe and Ukraine: Sociological Analysis), H. V. Kozlovska, Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova pp. 13–20, (Serii 11. Sotsiologhiia. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika. Upravlinnia).
12. Kovbasiuk T. *Pidvyshchennia kvalifikatsii yak skladova bezperervnoi pedahohichnoi osvity* (Advanced Training as Part of Continuous Pedagogical Education) Elektronnyi resurs, T. Kovbasiuk, O. Liutko, Nova pedahohichna dumka, 2013, No 1.2, pp. 105–108, Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_1.2_28.pdf.
13. Oleksin Yu. *Udoskonalennia profesiinoho rozvytku slukhachiv kursiv u konteksti novykh form i metodiv osvity doroslykh* (Improving Professional Development of Trainees in the Context of New Forms and Methods of Adult Education), Yu. Oleksin, Z. Filippova, *Nova pedahohichna dumka : nauk.-metod. zhurn, zasn. Rivnen. obl. in-t pislidiplom. ped. osvity, Rivnen. derzh. humanit. un-t*, Rivne, 2014, No 2, 249 pp.
14. *Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro atestatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv* (On Approval of Provisions on Certification of Pedagogical Workers) Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 06.10.2010 No 930 (zi zminamy) Elektronnyi resurs, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10>.
15. *Pro vporiadkuvannia umov oplaty pratsi ta zatverdzhennia skhem taryfnykh rozriadiv pratsivnykiv navchalnykh zakladiv, ustanov osvity ta naukovykh ustanov* (On regulation of Payment Conditions and Approval of Schemes of Tariff Rank of Employees of Educational Institutions, Educational Institutions and Research Institutions), Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 26.09.2005 No 557 (zi zminamy) Elektronnyi resurs, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>.

Р. В. ШАПОВАЛ

доктор юридических наук, доцент кафедры административного права и административной деятельности Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

В. Ю. ЛУНИНА

директор Коммунального заведения «Харьковский центр исследовательско-экспериментальной деятельности “Дом учителя” Харьковского областного совета»

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА УЧИТЕЛЕЙ В СИСТЕМЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

В статье проанализированы основные нормативно-правовые акты Украины, которыми регламентируется развитие профессионально-творческого потенциала учителей в заведениях последиplomного образования. Выявлены пробелы в законодательстве относительно функционирования системы последиplomного образования. Профессиональное развитие учителей рассмотрено в контексте дифференцированного подхода, что соответствует общим тенденциям последиplomной подготовки в европейских странах.

Ключевые слова: административное право, законодательство об образовании, административно-правовое регулирование образовательной деятельности, последиplomное педагогическое образование, профессионально-творческий потенциал, дифференцированный подход.

R. V. SHAPOVAL

Doctor Of Legal Sciences, Associate Professor of the Department of Administrative Law and Administrative Activities of aroslav Mudryi National Law University

V. Y. LUNINA

Principal of the Municipal Institution «Kharkiv Center Of Research And Experimental Activities "Teachers House" Of The Kharkiv Regional Council»

ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF TEACHER PROFESSIONAL AND CREATIVE POTENTIAL IN SYSTEM OF POSTGRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION IN UKRAINE

Problem setting. The Memorandum on lifelong learning of the European Union proclaimed that the successful transition to a knowledge-based society and economy should be accompanied by lifelong learning.

The legislation reform on higher and postgraduate education has been carried out in Ukraine. But the legal principles of professional and creative potential of teachers in the system of postgraduate education and of management of this process haven't been settled yet .

The target of the research. This article identify and study the administrative and legal aspects of professional and creative potential of teachers in the system of postgraduate education.

Analysis of recent researches and publications. I. Zyazyuna, V. Kremen, G. Artyushyna, A. Lyubchuk, R. Shapoval, V. Miller, V. Oleinik, E. Chernysheva and N. Klokar, A. Kuzminsky, L. Pokroyevoyi and others dedicated their researches to the analysis of various aspects of this issue.

Article's main body. The right on education enshrined in the Constitution of Ukraine. In the Law of Ukraine «On Education» and «On General Secondary Education», State National Program «Education» («Ukraine XXI Century»), National Education Development Doctrine refers to the teaching staff state guarantees concerning with improving their skills.

Postgraduate education belongs to the structure of education in Ukraine. The Law of Ukraine «On Education» defines this concept and types of postgraduate education, including advanced training.

Currently, there is no separate regulation act that would take into account the specifics of this structural level of education, that would setting out the legal principles of organization of educational process in post-graduate education. There are also no state standards of postgraduate education.

The experts drafted the Law of Ukraine «On postgraduate education» and the draft Regulations on postgraduate education in higher education. Such legislative activity meets the basic principles of modern European society in our country after the signing of the Association Agreement between Ukraine and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states.

Prospects for postgraduate education are considered on the basis of international experience of teachers' training system establishment based on the differentiated approach and adaptation of current legislation to EU standards.

Conclusions and prospects for the development. Modern society recognizes the education sector as one of the most important for human activity.

In Ukraine the principles of educational activities in postgraduate educational institutions governed by a number of laws and regulations, but there is no separate legal act that clearly setting out the peculiarities of this level of education. A draft Law of Ukraine «On postgraduate education» and the draft Regulations on postgraduate education in higher education have been developed. Among the priorities is to develop the State standard of postgraduate education and to adopt the new Law «On General Secondary Education».

The legal basis of evaluation of professional formation of teachers-creativity while postgraduate education and legal support that will meet the European educational standards should be improved.

Key words: administrative law, educational law, administrative and law regulation of educational activities, post-graduate pedagogical education, professional and creative potential, differentiation.